

Αποτέλεσμα της κρίσης: φτώχεια και κατανάλωση
Κεκελέκη Ευαγγελία
Γενική Γραμματέας ΚΕ.Π.ΚΑ.
Μέλος Ε.Ο.Κ.Ε.

Σύμφωνα με την Euro-stat, 119,6 εκατομμύρια ευρωπαίοι πολίτες, δηλαδή το 24,2% του πληθυσμού της Ε.Ε. των 27, διέτρεχε κίνδυνο φτώχειας, ή κοινωνικού αποκλεισμού, το 2011. Το 2008, 80 εκατομμύρια άνθρωποι, στην Ένωση, ζούσαν, κάτω από το όριο της φτώχειας. Αυτό σημαίνει ότι εντός μιας τριετίας σημειώθηκε αύξηση, κατά 40 εκατομμύρια. Ορισμένες πληθυσμιακές ομάδες είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένες, στον κίνδυνο φτώχειας: παιδιά, νέοι, μονογονεϊκές οικογένειες, νοικοκυριά με εξαρτώμενα άτομα, άτομα με μεταναστευτικό υπόβαθρο, ορισμένες εθνοτικές μειονότητες (όπως οι Ρομά) και άτομα με αναπηρία. Οι γυναίκες διατρέχουν γενικά μεγαλύτερο κίνδυνο, από τους άνδρες.

Περισσότερα από 20 εκατομμύρια παιδιά διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας. Για τα παιδιά πολυμελών οικογενειών, ο κίνδυνος αυτός ανέρχεται σε 25% , υπερβαίνει δε το 30% για τα παιδιά μονογονεϊκών οικογενειών. Ένα παιδί που μεγαλώνει, σε περιβάλλον φτώχειας και αποκλεισμού, διατρέχει υψηλότερο κίνδυνο περιθωριοποίησης, ως ενήλικος. Ο αριθμός των άπορων παιδιών, που πάσχουν, από χρόνια νοσήματα, είναι κατά 2,1 φορές υψηλότερος, από εκείνον των παιδιών εύπορων οικογενειών.

Τα άτομα, με αναπηρίες, ή οι πάσχοντες από σοβαρά χρόνια νοσήματα αντιμετωπίζουν, συχνά, οικονομικές και κοινωνικές δυσκολίες, οι οποίες έχουν επίπτωση, σε όλο το νοικοκυριό, από το οποίο εξαρτώνται: 6,5 περίπου εκατομμύρια άνθρωποι, που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας, ή αποκλεισμού δήλωσαν κάποια μορφή αναπηρίας το 2010.

Η έλλειψη στέγης και ο αποκλεισμός, από αυτήν, αντιπροσωπεύουν μία από τις πιο ακραίες μορφές φτώχειας και στέρησης, που εντάθηκε, κατά τα τελευταία χρόνια. Η ενεργειακή ένδεια, η οποία απειλεί τα νοικοκυριά με στέρηση όχι μόνο θέρμανσης, ή ψύξης αλλά και ζεστού νερού, ηλεκτρισμού και άλλων απαραίτητων αγαθών, αποτελεί μια άλλη έκφραση σοβαρής στέρησης. Ο χρηματοοικονομικός αποκλεισμός, που οφείλεται, στην έλλειψη πρόσβασης, σε βασικές τραπεζικές υπηρεσίες και στην υπερχρέωση, η οποία επιδεινώθηκε τα τελευταία χρόνια, ενδέχεται να αποτελέσει και αυτός εμπόδιο, στην εξεύρεση εργασίας, οδηγώντας, έτσι, σε μια κατάσταση συνεχούς περιθωριοποίησης και φτώχειας. Η οικονομική κρίση κατέστησε ακόμα πιο έκδηλους τους σοβαρότερους κοινωνικούς κινδύνους, που διατρέχουν οι μετανάστες, οι οποίοι είναι τα πρώτα θύματα της αυξανόμενης ανεργίας. Ένας από τους 12 πυλώνες της Πράξης II για την Ενιαία Αγορά, είναι η πρόσβαση, σε βασικό τραπεζικό λογαριασμό. Όμως, εάν δεν έχει κανείς χρήματα, το δικαίωμα αυτό είναι άχρηστο.

Δυστυχώς, η φτώχεια επηρεάζει σήμερα όλο και περισσότερο τα εισοδήματα της μεσαίας τάξης και το φάσμα της εκτείνεται, από τους ηλικιωμένους, μέχρι τα νέα ζευγάρια με παιδιά, ή τους εργαζόμενους νεαρής ηλικίας. Πρόσφατα, ένα ζευγάρι νέων επισκέφθηκε τα γραφεία του ΚΕ.Π.ΚΑ. Είχαν δύο παιδιά 5 και 6 ετών. Και οι δύο γονείς είχαν χάσει τη δουλειά τους. Εργάζονταν, στον ιδιωτικό τομέα και είχαν ενυπόθηκο δάνειο, για ένα ιδιόκτητο σπίτι 68 τ.μ. Η τράπεζα απειλούσε να κατάσχει το σπίτι τους. Όταν τους ρωτήσαμε πώς κατόρθωναν να εξασφαλίσουν τα προς το ζην, μάς απάντησαν ότι επιβίωναν, από φιλανθρωπίες.

“Κατάφεραν”, μάλιστα, να θρέψουν τα δύο παιδιά τους, με δύο ευρώ την εβδομάδα. Αγόρασαν δύο κιλά αλεύρι, για να φτιάξουν ψωμί και ένα κιλό ρύζι, για σούπια. Ο Αρχιεπίσκοπος της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας ανέφερε ένα άλλο φαινόμενο. Παιδιά παίρνουν κεριά, από τις εκκλησίες, επειδή δεν έχουν ηλεκτρικό ρεύμα, στο σπίτι και χρειάζονται τα κεριά, για να μελετούν. Την τελευταία εβδομάδα του Φεβρουαρίου 2013, δύο νεαροί φοιτητές έχασαν τη ζωή τους και τρεις άλλοι προσκομίστηκαν, στο νοσοκομείο, σε κρίσιμη κατάσταση. Σπούδαζαν, μακριά από τον τόπο καταγωγής τους, δεν είχαν χρήματα να αγοράσουν πετρέλαιο θέρμανσης και προσπαθούσαν να ζεστάνουν το δωμάτιό τους, χρησιμοποιώντας κάρβουνα, σε μαγκάλι. Δηλητηριάστηκαν, από διοξείδιο του άνθρακα.

Τα παραδείγματα αυτά μάς έκαναν να συνειδητοποιήσουμε, στην οργάνωσή μας, τη διάσταση της καταναλωτικής φτώχειας. Θα μπορούσαμε, άραγε, να μιλήσουμε, στους ανθρώπους αυτούς, για τις αξίες της υγιεινής διατροφής, για το δικαίωμα πρόσβασης, σε καθολικές υπηρεσίες, για τα κριτήρια ποιότητας αγαθών, ή, ακόμη, για την εκπαίδευση;

Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (εθνικές και τοπικές) βρίσκονται, επίσης, σε δεινή θέση, όπως δείχνει πρόσφατη σχετική μελέτη της Ε.Ο.Κ.Ε. Αυτό σημαίνει ότι οι πολίτες δεν έχουν πρόσβαση, σε σχετικές ανεξάρτητες υπηρεσίες και συμβουλές, ενώ χάνουν, επίσης, την εκπροσώπησή τους στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Οι αρχές προστασίας των καταναλωτών αποδυναμώνονται, λόγω της μείωσης των προϋπολογισμών τους, ιδίως, στα κράτη – μέλη, που έχουν πληγεί, σοβαρά, από τη χρηματοπιστωτική κρίση. Παράδειγμα αποτελεί η Ελλάδα, η οποία, επί σειρά ετών, συγκαταλεγόταν, μεταξύ των χωρών, που εντόπιζαν τα περισσότερα μη ασφαλή προϊόντα και τα κοινοποιούσαν, στο RAPEX. Τα στοιχεία του περασμένου έτους δείχνουν ότι η Ελλάδα κοινοποίησε πολύ λιγότερα μη ασφαλή προϊόντα.

Στην Ελλάδα, παρατηρήθηκε το φαινόμενο να αναζητεί ο κόσμος φθηνά τρόφιμα. Το τελευταίο διατροφικό σκάνδαλο, με το κρέας αλόγου, δείχνει ότι εταιρείες, που επιλέγουν να παρανομήσουν, μπορούν να προσφέρουν, στους καταναλωτές, φθηνά, αλλά ακατάλληλα, ή ακόμα και επικίνδυνα τρόφιμα, τα οποία οι καταναλωτές αγοράζουν, πρόθυμα. Η τάση αυτή, σε συνδυασμό, με την ανίσχυρη θέση των εποπτικών αρχών, θέτει σε κίνδυνο την υγεία των καταναλωτών και υπονομεύει το δικαίωμά μας, σε ασφαλή και κατάλληλη ενημέρωση.

Αυτό θέτει τα εξής πιεστικά ερωτήματα:

- Διατρέχει άραγε κίνδυνο το δικαίωμα στην κατανάλωση ;
- Έχουν άραγε οι φτωχοί περιθώρια διεκδίκησης των άλλων δικαιωμάτων των καταναλωτών, που βασίζονται, στο δικαίωμα κατανάλωσης και ικανοποίησης βασικών αναγκών;

Τα δικαιώματά μας, στην κατανάλωση, την ασφάλεια, την ενημέρωση, την επιλογή, την εκπαίδευση, την εκπροσώπηση και σε ένα υγιεινό περιβάλλον, διατρέχουν κίνδυνο. Το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο των Καταναλωτών κινδυνεύει. Είναι άραγε αυτό, εκείνο για το οποίο αγωνιζόμαστε και εκείνο το οποίο ελπίζουμε, για τους καταναλωτές και κυρίως για τις επόμενες γενιές;

- Ο στόχος της στρατηγικής Ευρώπη 2020, για μείωση του αριθμού των φτωχών, κατά 20 εκατομμύρια, έως το 2020, θα πρέπει να αναθεωρηθεί. Εάν η σημερινή κατάσταση συνεχισθεί, το 2020 θα υπάρχουν 240 εκατομμύρια φτωχοί, στην Ευρώπη. Ακόμη και εάν ο αριθμός αυτός μειωθεί, κατά 20 εκατομμύρια, το ήμισυ σχεδόν του πληθυσμού της Ε.Ε. θα εξακολουθήσει να ζει, κάτω από τα όρια της φτώχειας.
- Οι φτωχοί πολίτες πρέπει να συμπεριληφθούν, στον ορισμό της έννοιας "ευάλωτοι καταναλωτές", ώστε να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα, για αυτούς.
- Επιβάλλεται να θεσπισθεί νομοθεσία, για την αδυναμία εξόφλησης χρεών των καταναλωτών, διαδικασίες πτώχευσης καταναλωτών.
- Επιβάλλεται η νομοθετική ρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα.
- Η Ε.Ε. πρέπει να αντιμετωπίσει το φαινόμενο της μετεγκατάστασης των παραγωγικών διαδικασιών των μεγάλων επιχειρήσεων, που μεταφέρονται, σε τρίτες χώρες, για να εκμεταλλευτούν την έλλειψη ρυθμιστικού πλαισίου, για τις εργασιακές σχέσεις και το περιβάλλον και στραγγαλίζουν τον ανταγωνισμό και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις;
- Η πολιτική καταναλωτών, πρέπει να θεωρηθεί, ως μία από τις βασικές κινητήριες δυνάμεις της οικονομικής ανάκαμψης, σε συνδυασμό με την πολιτική ανταγωνισμού, τη βιομηχανική πολιτική και, την εξίσου σημαντική, κοινωνική δικαιοσύνη, στις αγορές.

Όλα αυτά τα μέτρα θα πρέπει να συνδυάζονται αρμονικά, ώστε να παράγουν αποτελέσματα επωφελή για τα άτομα και την κοινωνία γενικότερα. Η οικονομική πολιτική είναι μέσο που εξυπηρετεί κάποιον σκοπό, δεν είναι όμως αυτοσκοπός. Πότε, επιτέλους, η Ε.Ε. θα εντάξει τους κοινωνικούς δείκτες, στον υπολογισμό της οικονομικής κατάστασης ενός κράτους – μέλους;

Μια στρατηγική, για τους καταναλωτές της Ε.Ε., πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις επιπτώσεις της ύφεσης, η οποία έχει επηρεάσει την ευημερία των καταναλωτών, σε βασικούς τομείς της καθημερινής τους ζωής, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένας όλο και μεγαλύτερος αριθμός ευάλωτων και μειονεκτούντων ατόμων.

Οι καταναλωτές ζητούμε, από την Ε.Ε. να αναλάβει συγκεκριμένη δράση, σε ευρωπαϊκό, αλλά κυρίως σε διεθνές επίπεδο και να περάσει, από τα λόγια, στις πράξεις. Η Ευρώπη οφείλει να αποκαταστήσει το δίκτυο προστασίας των πολιτών της και να κάνει, επιτέλους, μετά από 13 χρόνια, πράξη τις δεσμεύσεις της, στη Στρατηγική της Λισαβόνας, του 2000, για μια βιώσιμη ευρωπαϊκή οικονομία, με περισσότερες και ποιοτικότερες θέσεις εργασίας και προστασία του περιβάλλοντος.

Σας ευχαριστώ.